

hej|livet

ett magasin om livsfrågor från Svenska kyrkan

02 | 2022

Om ljus och mörker

Fundering över klassiska metaforer i ljusets tid

ANDREAS NORLÉN

Tongivande talman

På besök

Fotoreportage från Arkösund

Sommarbrev till Viljan och Förväntningarna

Carina Milde på sidan 43

Hemvärnet i fokus

Läs mer på sidan 38!

Klarar relationen semestern?

Mer på sidan 36

Gullviva, mandelblom, kattfot och blå viol...

Häromdagen gick jag en promenad över ängarna i närheten av mitt hem. Till min glädje kunde jag räkna in gullviva, mandelblom, kattfot och blå viol bland de blommor som fanns längs promenadstråket. Under resten av dagen gnolade jag på Sjösala vals och kände mig lite som Rönnerdal där jag gick i trädgården och ”viftade mina lurviga ben”. Som grädde på moset dök även en ekorre upp på en trädgren utanför huset. Den såg nyfiket på mig och skuttade sedan vidare mot andra äventyr.

Vi som bor på de nordliga breddgraderna har ofta ett speciellt förhållande till sommaren. Den står för något mytiskt, på gränsen till religiöst. Sommaren ska vara en tid för frihet, för känslan av närhet till naturen och till att återuppleva härliga minnen från barndomen.

I verkligheten är sommaren – precis som livet alltid är – mer mångfacetterad. Det vi drömmer om under de långa vintermånaderna får vi förhoppningsvis uppleva under sommaren, men glimtvis, under korta stunder.

Jag hoppas att du får en fin läsning av Hej livet som du håller i din hand. Här finns bl.a. boktips, intervjuer av norrköpingsprofiler, beskrivning av spännande platser i vår stad och bygd och dessutom andra reflektioner kring livet.

Oavsett om du känner dig som Rönnerdal med blomsterkrans i håret eller om känslan är att sommaren mest regnar bort så önskar jag dig allt gott den här sommaren!

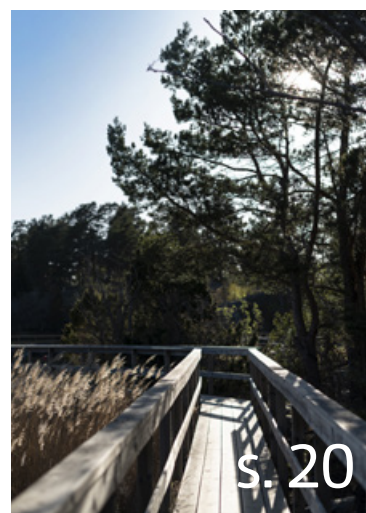
Katarina Wändahl



ANSVARIG UTGIVARE | Katarina Wändahl

INNEHÅLL

- 4 SJU SPANINGAR
- 6 VÅR BYGD Norrköpings spårvagnar
- 10 MÖTET Andreas Norlén
- 16 OM Ljus och mörker
- 19 FAKTA Insamling
- 20 PÅ BESÖK i Arkösund
- 26 TIPSET Semesterläsning
- 28 ETT GOTT LIV Byggnadsvård
- 32 PORTRÄTT Livsöden i Norrköping
- 36 KÄNSLOR Hantera semestern
- 38 HISTORIA Hemvärnet
- 42 KULTURARVET Antika böcker
- 43 KRÖNIKA Carina Milde
- 44 HEJ DÅR Joakim Ljungqvist



ANSVARIG UTGIVARE
Kyrkoherde Katarina Wändahl

REDAKTION
Gustaf Hull, redaktör, text
Annelie Tollerå, text
Malin Singelsö, text, foto, ill. och layout
Matilda Eklöf, text
Therese Götberg, text

UTGIVARE
Svenska kyrkan i Norrköping

TRYCK
Norrköpings tryckeri

DISTRIBUTION
Gratistidning/SDR

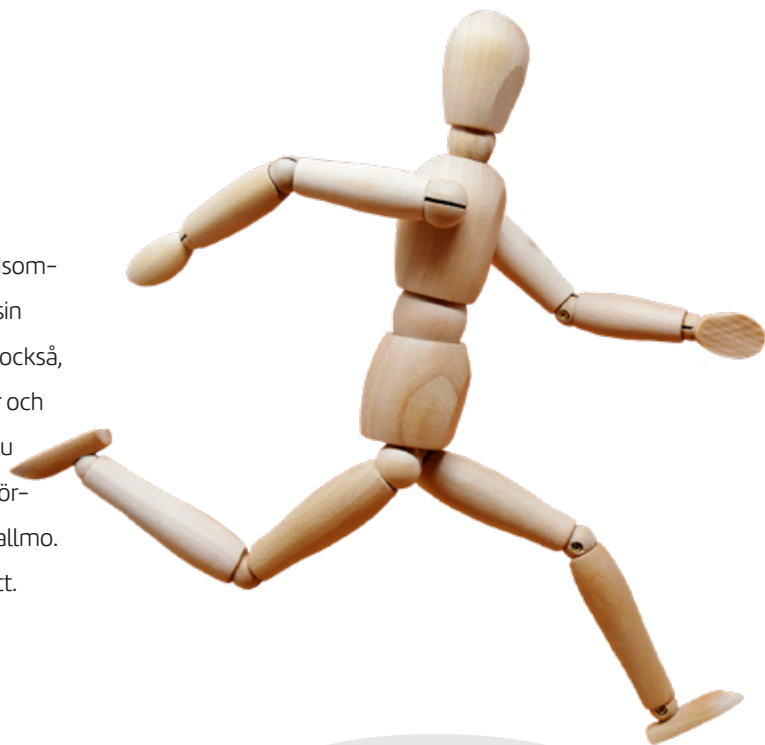
OMSLAGSBILD
Foto Niclas Fasth

KONTAKT
Svenska kyrkan i Norrköping
Box 263
601 04 Norrköping
011-24 10 00
norrkoping@svenskakyrkan.se

Svenska kyrkan 
NORRKÖPING

Sju sorters blommor

Du har väl hört att om man plockar sju sorters blommor på midsommarnatten och lägger under kudden, så ska man drömma om sin tillkommande? Det är något om gärdesgårdar inblandat i detta också, men de är inte så lätta att hitta nuförtiden. Utrotningen av arter och klimatförändringen har också gjort det lite knepigare att hitta sju sorters blommor. Men har du tur kan du t ex hitta hundkäx, smörblomma, rödklöver, förgätmigej, gul kärringtand, blåklint och vallmo. Och annars får man kanske fuska lite med blommor ur en rabatt.



7 SPANINGAR

Fröidrotts-SM i Norrköping!

Den 5-7 augusti blir det stor idrottsfest i Norrköping när det första fröidrotts-SM sedan 1906 anordnas i staden. Tjalve Fröidrott och Norrköpings kommun hälsar alla välkomna till Norrköpings Fröidrottsarena på sportområdet Himmelstadlund. Bland flera större lokala partners hittar ni förstas Svenska kyrkan i Norrköping som kommer att finnas på plats under alla tävlingsdagar. Både som publikvärdar och med ett eget tält inne på eventområdet. Kom och träffa oss om ni har vägarna förbi!

Europeisk körtävling till Norrköping

Den internationella körtävlingen European Choir Games kommer att gå av stapeln i Norrköping nästa år. Evenemanget brukar locka omkring 6 000 deltagare och tiotusentals internationella besökare. European Choir Games pågår i hela nio dagar och är en av de mest prestigefyllda körtävlingarna i Europa. Dagarna kommer att fyllas med tävlingar, konserter och workshops på flera olika platser runtom i Norrköping.



HÅLLBART RESANDE

Många vill ut och resa under semestern nu när smittspridningen lugnat ner sig. Samtidigt har många kommit till insikt om att vi behöver ställa om till ett mer hållbart liv. Hemestern blev populär under pandemin, vilket fått många att upptäcka Sverige och dess närområden och hur mycket de kan erbjuda. Att välja lokal och bra producerad mat, att visa respekt för naturen på de platser man besöker och fundera på färdmedel är fler sätt att påverka sitt resande. Det blir allt lättare att boka tågbiljetter ut i Europa och väljer man bilen är förnybara källor som el och biogas att föredra. (Förenklat, då fordonets hela livscykelanalys spelar in.)

BADVETT I SOMMAR

På svenskalivraddningsallsskapet.se kan du läsa om hur du lär dig att känna frihet och trygghet vid sommarens badplatser. Här är några av de kloka uppmaningarna som ingår i begreppet badvett.

- Ta reda på var du hittar livräddningsutrustning på badplatsen.
- Bada aldrig ensam, utan ha alltid sällskap med dig.
- Hoppa och dyk bara om det är tillräckligt djupt och aldrig i okänt vatten.
- Simma längs med stranden eller bryggan.
- Knuffa aldrig ner eller håll fast någon i vattnet.
- Ropa bara på hjälp när du verkligen behöver det.
- Använd "förlängda armen", det vill säga ett livräddningsredskap som livboj, om du behöver hjälpa någon upp ur vattnet.
- Ring 112 vid en akutsituation.



Vegetarisk sill

Varför inte pröva ett vegetariskt alternativ till sill på midsommar? Det finns många olika varianter och recept att välja på. Aubergine, zucchini, shiitakesvamp, portabellosvamp, ostronskivling eller tofu är några exempel på vad du kan använda. Är du sugen på att avnjuta någon form av vegetarisk fiskrom till din alternativa midsommarsill så kan du ge tångkaviar en chans. Det är en romliknande produkt tillverkad av tvättad och rensad havstång. Smaklig spis!

Grannar viktiga vid kris

Den senaste tiden har det varit mycket prat om kris och krisberedskap. Vad gör man om krisen kommer och vad ska man ha hemma? Något som det dock inte talats speciellt mycket om är vikten av våra grannar som kan bli avgörande för hur väl man klarar sig vid en kris. I en intervju med SR förklarar Veronica Strandh, som är forskare på Umeå universitet med särskild inriktning mot krishanteringsforskning och freds- och konfliktforskning, att de grannskap och samhällen som har en stark gemenskap klarar sig bättre och ofta återhämtar sig bättre efter kriser.



Vår bygd | Spårvagnarna

Anno 1904

Norrköpings gula spårvagnar är en del av stadens identitet. De drivs av förnyelsebar el och det finns tankar på att bygga ut spårvägen i framtiden. Sedan 2010 pryds varje spårvagn med namn på olika Norrköpingsprofiler. Känner du igen personerna som har lyfts fram?

Text Annelie Tollerå Foto Niclas Fasth



Att de gula spårvagnarna ger staden karaktär håller nog de flesta med om. Spårvägen i Norrköping invigdes 10 mars 1904 utan några särskilda ceremonier, men redan andra dagen fick trafiken ställas in tillfälligt på grund av snöhinder.

Spårvagnarna drivs av el, som är förnyelsebar och ger alltså inga utsläpp. Därför satsar Norrköpings stad på att bevara spårvägen och det finns tankar på att bygga ut den i framtiden. Bland annat utreds nya linjer som skulle kunna komma att trafikera Vrinnevisjukhuset och de nya stadsdelarna Butängen och östra Saltängen.

En av tre städer

År 1904 fanns bara elektrisk spårvägsdrift i tre svenska städer. I Stockholm sedan 1901, Göteborg sedan 1902 och Helsingborg sedan 1903.

Från början kallades spårvägen för "ringlinjen" eftersom den gick som en

ring runt centrum med en länk längs Drottninggatan. År 1906 byggde man ut en tillfällig linje mot Sylten, där den så kallade Norrköpingsutställningen ägde rum, en konst- och industrimässa som under tre månader drog över 300 000 besökare.

Utbyggd när staden växte

Det dröjde till 1926 innan spårvägen byggdes ut ytterligare. Då var det till Marielund och Kneippen som spåren drogs. 1931 kom förlängningen till Fridvalla, 1933 till Folkets park, 1945 till Klingsberg, 1950 till Haga, som förlängdes till Vidablick 1958. På 1970- och -80-talet byggdes spårvägen ut till Klockaretorpet och nu senast, under 2000-talet invigdes en ny spårväg mot Ljura, Hageby och Navestad.

Spårvägsmuseum

Norrköping har ett alldeles eget museum på Stohagsgatan 3, där mycket av spårväghistorien finns bevarad. Här kan man titta på gamla vagnar, som man också kan prova att kliva ombord på. Samlat finns

skyltar, biljetter, betalningsbössor och biljettautomater med mera. I museet finns också en stor fotoutställning med bilder från alla tider.

Det finns två spårvagnslinjer i Norrköping och i dagsläget finns 22 moderna fordon som byggdes mellan åren 2006-2014. Det finns också åtta vagnar från 1966-67, som har genomgått omfattande reoveringar för att möta dagens behov. Redan år 1958 lades linje nr 1 ner, den tidigare ringlinjen. Sedan dess finns ingen spårvagnslinje med nummer 1 i Norrköping.

Namnen på vagnarna

Det är Tekniska nämnden vid Norrköpings kommun som har beslutat om att spårvagnarna numera ska hylla bortgångna Norrköpingsprofiler med namnen utskrivna på spårvagnarnas sidor. Namnen tillhör både välkända och mindre kända Norrköpingsbor, som anses värda att lyfta fram. Känner du igen dem?





Spårvagnarnas namn

- **Anita Plambeck 1940–2008**
Var med och startade Norsholmsakrobaterna 1979 och var även föreningens centrala gestalt under hela 27 år. Idag heter föreningen Norrköpings ungdomscirkus.
- **Anna Särström 1873–1954**
Började som väverska när hon var 14 år gammal och deltog som 17-åring i väverskestrejck. Sedan deltog hon i bildandet av Avdelning 7 (Norrköpings bomullsväverskors fackförening) och blev föreningens första ordförande.
- **Arne "Vargfar" Bergström 1914–1997**
Legendarisk ledare för speedwayklubben Vargarna, som har haft stor betydelse för svensk speedway. Vargfar var även ledare i IK Sleipner.
- **Bengt Danielsson 1921–1997**
Etnograf, journalist och författare, som bland annat var med på Thor Heyerdahls Kon-Tiki-expedition 1947.
- **Brita Hertzberg 1901–1976**
Hovsångerska och operasångerska (1940), operett-primadonna och skådespelerska. Debuterade på Kungliga operan 1924.
- **Edvin Adolphson 1893–1979**
Son till en smed i Norrköping och en av våra stora skådespelare på scen och film. Debuterade på Arbisteatern 1912
- **Elin Pettersson 1890–1991**
En av Sveriges främsta naivister. Den mest kända målningen är "Bröllopsresan", som finns att beskåda på Norrköpings konstmuseum.
- **Ellen och Maria Moberg 1874–1955, 1877–1948**
Pionjärer inom barnomsorgen, inspirerade av Friedrich Fröbels pedagogik, där barnens fria lek är i centrum. De drev utbildningar för barnträdgårdslärarinnor (dagens förskolelärare) och barnskötare.
- **Elsa Eschelsson 1861–1911**
Uppskattad lärare, forskare och docent i juridik. Elsa var med och bildade "Akademiska bildade kvinnors förening" och försvarade likalönsprincipen.
- **Ester Lindin 1890–1991**
Folkskollärarinna som skrev boken "Tänk om jag gifter mig med prästen" 1940, som gav henne pris för bästa yrkeskvinnoskildring.
- **Georg "Åby" Ericson 1919–2002**
Fotbollsspelare, förbundskapten och duktig pianist. Åby spelade 89 allsvenska matcher, vann SM-guld 1946 och 1948, vann Svenska cupen 1943 och 1945. Kapellmästare för Tjaddens revyer på 1980-talet.
- **Gideon Wahlberg 1890–1948**
Revy- och lustspelsförfattare och teaterdirektör för Arbetarföreningens teater "Arbis" 1918–1931 och 1933–1934. Scendebuterade som 15-åring och skrev bland annat valsen Svinnsta skär och ett 25-tal lustspel.
- **Hannes Alfvén 1908–1995**
Fysiker, nobelpristagare i fysik 1970 och en av Sveriges mest betydande kärnkraftsmotståndare.
- **Helene Ugland-Andersson 1877–1940**
Kom till Sverige 1900 och flyttade senare till Norrköping. Reste och höll föreläsningar om mänskliga rättigheter, propagerade för fri kärlek, rätten till preventivmedel och jämställdhet.
- **Henni "Zephora" Orlando Barenco 1883–1961**
Debuterade som 8-åring hos Cirkus Madigan i pantomimen Lilla Rödluvan. Blev med tiden en mycket skicklig konsttryttarinna.
- **Ivar Johansson 1903–1979**
Legendarisk brottare och en av världens främsta med tre OS-guld under 1930-talet, nio EM-titlar och 22 SM-titlar.
- **John Zacharias 1917–1998**
Regissör, skådespelare och teaterledare. Chef för Norrköpings stadsteater 1953–1978.
- **Lars "Tjadden" Hällström 1923–2000**
Revyprofil och teaterdirektör. Debuterade på Arbisteatern 1948. Skrev mer än hundra revyer och krogshower tillsammans med författarfirman Anderzon .
- **Majken Åberg 1918–1999**
IFK Norrköpings främsta kvinnliga idrottare någonsin med 16 raka SM-guld i slungboll 1937–1952 och en sjundeplats i diskus vid OS i London 1948.
- **Pekka Langer 1919–1996**
Folkkär programledare i radio och TV. Pekka gjorde över fyra tusen program.
- **Rune "Smedby-Rune" Andersson 1926–1984**
Ett av Norrköping mest välkända original. "Smedby-Rune" var en stor idrottsvän, men mest känd som estradör och underhållare. "Buona Sera" var hans paradnummer.
- **Tore Keller 1905–1988**
Fotbollsspelare i IK Sleipner. Var med och tog SM-guld 1938. Han spelade 305 allsvenska matcher och 25 landskamper. Deltog i OS 1924 (brons) och VM 1934 och 1938. Blev 2021 invald i Svensk fotbolls Hall of Fame.
- **Ture Nerman 1886–1969**
Radikal bokhandlaren, poet, journalist, författare och politiker. Han kunde påverka människor som få andra förmådde göra. Satt i riksdagen för Socialistiska partiet 1929–37 och Socialdemokratiska arbetarpartiet (SAP) 1939–69.
- **Ulla-Carin Lindquist 1953–2004**
Känd radio- och tv-profil verksam vid SVT i Norrköping och Rappports nyhetsankare under slutet av 1900-talet.

Källa: Norrköpings kommun



mötet | Andreas Norlén

Med grundmurad optimism

Talmannen Andreas Norlén är optimist och tänker alltid att det går att hitta vägar framåt även i svåra situationer. Han har en obeveklig tro på demokratin och att vi måste värna om den varje dag. På fritiden hämtar han kraft i familjen och bygger dinosaurieutställning med sonen Henry, som är sex år.

Text Annelie Totterå Foto Niclas Fasth Illustration Malin Singelsö

”Även om det har varit turbulens i politiken, så vill jag framhålla att det aldrig har varit en kris för själva demokratin.”

Den snart avslutade mandatperioden har inte varit som någon annan. Regeringsbildningen visade sig bli minst sagt långdragen och komplicerad. En pandemi drabbade hela världen och Ryssland startade krig mot Ukraina.

Hur har du upplevt rollen som talman under den här mandatperioden?

– Till att börja med - regeringsbildningen. Jag insåg att den skulle bli tuff, men jag hade ändå inte kunnat förutse hur komplicerad den skulle bli. Vi har haft fyra regeringsbildningar om man räknar med den extra twisten i november 2021. Men jag har aldrig ångrat att jag åtog mig uppdraget som talman och jag har hela tiden tyckt att det har funnits vägar framåt.

Politisk turbulens

Andreas tycker att det är viktigt att visa för svenska folket att demokratin fungerar även i svåra tider och vid allvarliga samhällskriser.

– Även om det har varit turbulens i politiken, så vill jag framhålla att det aldrig har varit en kris för själva demokratin. Det kan komma flera svåra samhällskriser och det är viktigt att vi är förberedda och vet att demokratin fungerar även då.

Har du känt dig frustrerad över den politiska turbulensen?

– Att det finns politiska motsättningar är en självklarhet i en demokrati. Det ingår i det demokratiska konceptet att människor har olika uppfattning i alla möjliga olika frågor. Jag är grundmurad optimist och kan nog säga att jag aldrig känt mig frustrerad, även om jag inte alltid var säker på att det skulle kunna bli en regeringsbildning som det såg ut i början av mandatperioden. Ett tag trodde jag att vi skulle behöva gå till extraval, men jag är glad att vi

undvek det i den situationen.

Hur ska vi undvika att samma sak händer igen efter det kommande valet?

– Jag tror inte att vi kommer att se en lika lång regeringsbildning den här gången. Både media och väljare kommer att kräva tydligare besked av partierna. Partierna kommer att vara mer förberedda på en kommande regeringsbildning än efter det senaste valet.

Stark svensk demokrati

En av Andreas stora hjärtefrågor är demokratin. Han och de vice talmännen har varit på turné över hela Sverige för att berätta om demokratins historia och vikten av den, inom ramen för riksdagens stora demokratijubileum, som pågått hela mandatperioden.

– Vi får inte glömma att vi har firat hundra år av demokrati i Sverige nu. Det är alltså strax över hundra år sedan vi fick en fullvärdig demokrati där även kvinnor fick rätt att rösta. Jag har sagt, och det står jag fast vid, att svensk demokrati står stark.



Namn | Andreas Norlén

Yrke | Riksdagens talman, valdes in i riksdagen 2006, doktor i juridik från Linköpings universitet

Familj | Fru Helena, sonen Henry sex år och katten Bessie

Fritid | Läser gärna, umgås med familjen och strövar i naturen

Senaste utflyktsmål | Djurön

På gång just nu | Tomatodlingen med 59 sorter

Mätningar visar att bara 14 procent av världens befolkning lever i fullvärdiga demokratier. Andreas tycker att det är tankeväckande.

– Vi tillhör en privilegierad del av mänskligheten, men vi behöver också aktivt ta vara på demokratin. Det är en fantastisk sak att vi får ha åsikter i vårt samhälle och att vi får ge uttryck för dem. Demokratin är värd att värna om varje dag, tycker jag.

Hot och utmaningar

Andreas är optimist, men ser också att det finns hot och utmaningar i samhället.

– Ett hot är förstås att vi har människor som bekämpar demokratin och ibland med våld. Det var ledsamt och upprörande att se hur antidemokratiska krafter verkade i Navestad när det blev upplopp. Vi har sett på olika håll i världen hur demokratin försvagas och trycks tillbaka. Hur auktoritära krafter kliver fram.

Vad vill du säga till människor som har förlorat hoppet?

– Man ska aldrig förlora hoppet! Vad som kännetecknar människan genom historien är att vi aldrig har förlorat hoppet om en bättre framtid. Vi hittar alltid vägar framåt, även när vi står inför svåra problem. Människan bevisar det gång på gång.

Stort valdeltagande

Andreas vill uppmana människor att gå och rösta och att på så sätt värna om demokratin.

– Som den optimist jag är tror jag alltid att finns en lösning och en väg framåt. Jag vill säga till människor att ta vara på demokratin. Ta chansen att gå och rösta! Det är en fantastisk sak att vi får gå och rösta. Vi har sett exempel på att en enda röst kan göra skillnad.

– Vi får inte glömma att de allra flesta människor i Sverige står upp för demokratin och tror på den, påpekar Andreas. Internationellt sett har vi ett väldigt högt valdeltagande i Sverige. Ja - det finns extremister som bekämpar

vår demokrati - men även om de märks och hörs så är de i klar minoritet.

Äkta östgöte

Andreas är född i Ödeshög och har hunnit prova på att bo på flera ställen i länet. Men nu är det i Norrköping han har landat tillsammans med familjen.

Hur kommer det sig att ni valde Norrköping?

– Det var för att underlätta i vardagen för oss. Min fru Helena pendlade mellan Motala, där vi bodde, och sitt jobb på Transportstyrelsen i Norrköping. Vi tyckte att det var min tur att röra på mig och att hon skulle få slippa pendlingen den här gången. Vi tyckte också att Norrköping lockade som en fin och trevlig stad på väg framåt.

Hur är det att pendla nu då? Går vardagen ihop?

– Jag betar av mail under pendlings-tiden och ringer telefonsamtal. Men det blir en del övernattningar i Stockholm, även om jag försöker komma hem så ofta som möjligt. Jag vill vara en närvarande pappa åt Henry, som är



”Det är fint att få landa i familjegemenskapen.”

sex år. Nu är han så stor att han saknar mig när jag inte är där. Det var lite skillnad när jag blev vald till talman, då han bara var två år. Då hade han nog kanske inte samma tidsuppfattning.

Vacker stadskärna

Vad är bäst med Norrköping?

– Det finns så mycket, men jag tycker stadskärnan är fantastisk med sitt industrilandskap. Det är en vacker stad. Hela miljön runt Motala ström med vattenfallen och också pärlan Knäppingsborg är härlig. Det är fint att det finns så många vackra naturområden nära staden att åka ut till. I vilken riktning man än åker kan man hitta naturreservat, strövområden och promenadstigar. Jag tillbringar gärna tid i naturen när det finns möjlighet.

Det har varit upplopp i Norrköping. Är du oroad för framtiden?

– Vi har all anledning att vara oroad över den rådande utvecklingen. Det gäller inte bara Norrköping vill jag tillägga. Jag och familjen kom åkande på E22:an när vi såg svarta rökpelare stiga upp från Navestad. Vi såg massor av bilar som kom körande därifrån och vi såg polisbilar åka åt andra hållet med kurs Navestad. Det är klart att jag blev bestört och orolig över var utveck-

lingen är på väg. Jag är optimist, men givetvis måste olika problem åtgärdas för att utvecklingen ska kunna vändas.

Var hämtar du din kraft?

– Definitivt från min familj. Att få komma hem till dem efter en intensiv dag betyder mycket. Det är fint att få landa i familjegemenskapen. Det ger väldigt mycket trygghet och energi. Det är fantastiskt att få se Henry växa upp och utvecklas. Att se en person framträda med sin egen unika personlighet och egenskaper.

Dinosaurier på bakgården

Vad gör du på din lediga tid?

– I familjen ägnar vi en stor del av tiden åt vårt hus och vår trädgård. Helena har börjat intressera sig för tomatodling och jag har också blivit biten av hennes intresse. Det är fascinerande hur många olika tomatorter det finns. I år har vi drivit upp, jag tror att det är 59 olika sorter, inför årets odlingsäsong. Så det blir spännande att se vad vi får för resultat när det är dags för skörd!

Andreas och Henry har byggt upp en dinosaurieutställning på baksidan av huset med hjälp av pinnar och kvistar.

– Henry och jag har pratat mycket om dinosaurier under det senaste året,

berättar Andreas. Det är hans främsta intresse nu. Han har lärt sig massor av dinosauriearter och kan placera in dem under rätt historisk period.

– Jag får erkänna att jag hade glömt mycket av hela jordens tidiga historia från skolan. Man får mycket kunskap på köpet när man umgås med Henry. Jag frågade faktiskt på ett möte igår, när vi snuddade vid rymdfrågor, om det var någon som visste hur gammal jorden är. Det kunde ingen svara på. Men det kunde jag, för det har jag och Henry pratat om. 4,6 miljarder år gammal är den!

Grundläggande tro

I grund och botten har Andreas en tro på Gud och bönen finns med som ett ankare i tillvaron.

– Jag är öppen med att jag har en grundläggande tro och det har jag berättat i tidigare intervjuer. Men för mig känns det som en ganska privat sak, som jag kanske gärna håller lite mer för mig själv. •





*I midsommartid frår vi ljuset, och allt som
gror under sommarens långa dagar.*

Metaforer i ljus och mörker

Det kommer en ljusning efter mörka tider. Vita lögner är okej men mörka hemligheter vill vi helst undvika. Sådana metaforer, som ställer ljust mot mörkt, har länge använts för att visa på skillnaden mellan gott och ont. Men hur blev det egentligen så och vad innebär det för oss?

Text Matilda Eklöf Illustration Malin Singelsö

Gud sade: "Varde ljus!" Och det blev ljus. Gud såg att ljuset var gott, och han skilde ljuset från mörkret. Gud kallade ljuset dag, och mörkret kallade han natt. Och det blev afton och det blev morgon, den första dagen.
– 1 Moseboken 1:3-5

Så står det skrivet i skapelseberättelsen. Gud skiljer på ljus och mörker, för han ser att ljuset var gott.

Denna typ av metaforer som anspelar på kontrasten mellan svart och vitt har använts länge inom den västerländska kulturen för att beskriva skillnaden mellan gott och ont.

Aradhna Krishna, professor i marknadsföring vid University of Michigan, har forskat på språk och metaforer. I en artikel i *The Conversation* skriver

Krishna om hur koppling mellan färg och godhet tycks vara djupt rotat i vårt mänskligapsyke. Men hur har kopplingen uppkommit?

Metaforer förenklar

En teori som tas upp av Krishna är framlagd av lingvisterna Lakoff och Johnson. Deras forskning menar att metaforer är ett verktyg som gör det möjligt för människan att förstå svåra och abstrakta begrepp genom att göra dem mer konkreta. Denna typ av metaforer formas under uppväxten när vi upplever världen omkring oss.

En metafor som tas upp som exempel är konceptet makt. Ett abstrakt begrepp som ofta kopplas ihop med den konkreta egenskapen

längd eller höjd. En förklaring till denna koppling skulle kunna vara hur vi som barn ser hur vuxna är både längre och har större makt i vardagen. Den omedvetna kopplingen mellan längd och makt lever sedan kvar inom oss, även i vuxenlivet.

Färg och mening

På samma sätt skapar vi kopplingar till världen omkring oss. Nysnö och friskt vatten är ljust eller genomskinligt, dåligt vatten är brunt och kan göra oss sjuka. Det är tryggt under dagen när ljuset är framme. På natten när det är mörkt är det farligare och mer riskabelt.

Dessa omedvetna kopplingar och metaforer finns överallt, också i hur

vi ser på färg. Krishna hänvisar till en studie där försökspersoner kategoriserade ord som positiva eller negativa. Orden visades i svart eller vit text på en datorskärm som mätte hur snabbt försökspersonen värderade orden. Undersökningen visade att positiva ord (ex. renhet, kyss, bebis) kategoriserades snabbare om de var skrivna i vitt än i svart. Däremot kategoriserades ord med negativ innebörd (ex. ful, sjuklig och dårlig) snabbare om de var skrivna i svart.

Studien har återskapats med samma resultat ett flertal gånger och visar på att färgen vit är förknippad med god moral och att färgen svart är förknippad med dålig moral. Detta är dock inte något som de flesta av oss är medvetna om.

Omedveten bias

Dessa, ofta omedvetna, kopplingar påverkar också hur vi ser på andra människor. Psykologer har länge vetat att människor omedvetet associerar mörkare hud med negativa egenskaper, enligt en artikel i Scientific American skriven av forskaren Daisy Grewal. Hon förklarar att forskning också visar på att människor har en benägenhet att uppfatta någon med mörkare hud som mer sannolik att ha begått en omoralisk handling.

Denna typ av kopplingar och de rasistiska strukturer som delvis har uppkommit på grund av dem har under senare år uppmärksammats allt mer, bland annat genom rörelser som

Black Lives Matter. Engagemanget har lett till ett flertal förändringar, bland annat har rasistiska statyer tagits bort och nya mer inkluderande lagar och regleringar har tillkommit. Det ger ett hopp om en mer inkluderande framtid.

Grewal hänvisar också till en undersökning där forskare, genom att granska tidningsartiklar som utkom mellan 2011 och 2013, kunde fastslå att artiklar med negativt innehåll hade en större benägenhet att dyka upp tillsammans med mörkare fotografier. Detta gällde oavsett vilken hudfärg den som beskrevs i artikeln hade. Media tenderar alltså att välja en mörkare bildsättning när de skriver om negativa händelser.

Svaret till varför det ser ut så här kan, enligt Grewal, *ligga i människans djupt rotade koppling mellan färg och moral*. Dessa kopplingar kan påverka kopplingar mellan färg och moral kan påverka vår uppfattning av människor omkring oss och bidra till ojämlikhet och rasism. Genom att förstå utbredningen av dessa kopplingar och vad de beror på kan vi skapa ett mer jämställt samhälle, avslutar Grewal.

Renhet eller sorg?

Men en färgs betydelse behöver inte nödvändigtvis vara universell. Dessa kopplingar förekommer inom den västerländska kulturen där färgen vit också har en särskilt symbolisk innebörd. Den associeras med bröllop, sjukhus och änglar och används ofta

för att visa på känslor av renhet, oskuld och fridfullhet. Inom många österländska kulturer symboliserar färgen vit dock något helt annat. Där kopplas den istället samman med död och sorg, och används ofta vid begravningar och sorgeritualer.

Hur våra kopplingar ser ut, och vilken innebörd en färg får i vårt undermedvetna, är alltså beroende på den kultur och det samhälle vi växer upp i. Det innebär också att det är möjligt för oss att påverka dessa kopplingar. Genom att utmana föreställningarna är det också möjligt för oss att förändra dem. •



Skänka till hjälporganisationer

När du skänker pengar till en organisation är det viktigt att du vet att de är seriösa och att pengarna går dit de ska. Om du är osäker så ska du inte skänka pengar till den. Men hur vet man vilka organisationer som är seriösa och vad ska man tänka på?

Text: Matilda Eklöf Foto: Åke Ericson/TT

Ge med hjärtat...

Att skänka pengar till välgörande ändamål är något som många av oss gör. Att välja vilken organisation du ska ge till kan vara en djungel men oavsett så är huvudsaken att ändamålet du väljer följer dina värderingar.

...men glöm inte hjärnan

När du har hittat ett ändamål som ligger dig varmt om hjärtat så är det dags att koppla på den logiska hjärnan. Det finns många saker som du kan fundera på:

- Vill du ge till en större eller mindre organisation? • Ska det vara globalt eller lokalt?
- Vill du ge din gåva i tid som volontär eller skänka pengar?
- Vill du vara med och påverka organisationen inifrån?
- Hur ofta vill du ge pengar?

90-konto

En enkel sak som du som givare kan göra för att vara säker är att kolla om organisationen har ett 90-konto. Det är ett speciellt konto som ges till seriösa organisationer så att du som givare ska vara säker på att gåvan används på rätt sätt. Om de vill skänka till inte har ett 90-konto så kan du göra egna undersökningar för att ta reda på vem som står bakom insamlingen och var de insamlade pengarna går.

Läs mer på www.hejlivet.se.





På besök | Arkösund

Kustpärlan Arkösund

När sommarhettan dallrar och skuggplatser är det enda som är uthärdligt, då styr Norrköpingsborna gärna mot skärgården. Knappt sex mil bort ligger kustpärlan Arkösund, en sommarort bland kobbar och skär, med sikt rakt ut mot öppet hav. En plats som kanske har varit lite i vila sedan sin glans dagar, men som åter har rest sig som ett mycket populärt tillhåll under sommarens lata dagar.

Text och foto Malin Singelsö



Vi besöker Arkösund en solig kväll i maj. Vindarna är fortfarande lite kalla, men måsarnas skrin och tärnans rop skvallrar om att sommaren är nära. I mitt minne är vinden inte kall, utan en ljummen julivind. Där är hamnen full av båtar, människor fyller kajen där fiskhandlaren säljer dagens fångst. Seglen tas ner, fendrar läggs ut och båten glider sakta in i hamnen. Huden rodnar efter en dag till sjöss och håret är det saltstänkta burr som bara havsvindar och skärgårdsluft kan åstadkomma. Det svider lite på tårna efter att ha skuttat bland klippor på skärgårdsöar och så fort man har hoppat ner på bryggan kommer man att ha några stickor till i foten. Det är en speciell ljudkuliss i småbåtshamnar. En radio står på någonstans, rop

mellan familjemedlemmar när bryggan ska angöras, slammer och klirr av glas och tallrikar i sittbrunnar runtom i hamnen. Och så den konstanta bakgrundsklangen av fall som slår mot master. Doft av tång, hav och gasolkök.

Drömmande försäsong

Idag är här lugnt, högsäsongen är ännu inte igång. De små köpmannastugorna utmed vägen mot hamnen är stängda, till sommaren kommer köpsugna turister myllra kring dem. Men affären, puben och de olika restaurangerna är öppna. Inne på hotellet avnjuter gästerna mat, även om terrassen ännu inte har öppnat upp. Det lilla stenuksbageriet väntar på att öppna upp för sommarens gäster. Där kan man ta en nybakad croissant och en kaffe till frukost innan man hoppar på skärgårdsbåten mot Harstena.

Men badholmarna ligger där i solljuset och inbjuder till en stunds paus redan nu. Här finns också solstolar i trä, en terrass med utsikt över hamninloppet, badhytter för snabba ombyten och en bokningsbar bastu som snart står redo. Bryggor som ännu inte har gränat sträcker sig runt strandlinjen bort mot Arkö krog och utmed dem hittar man skyltar som berättar Arkösunds historia, den så kallade bryggvandringen. Det lilla gula museet, där man under sommaren kan lära sig mer om livet under vattenytan, vilar stilla bland vikarna i väntan på sommarens besökare.

Brandstation fd lokstall

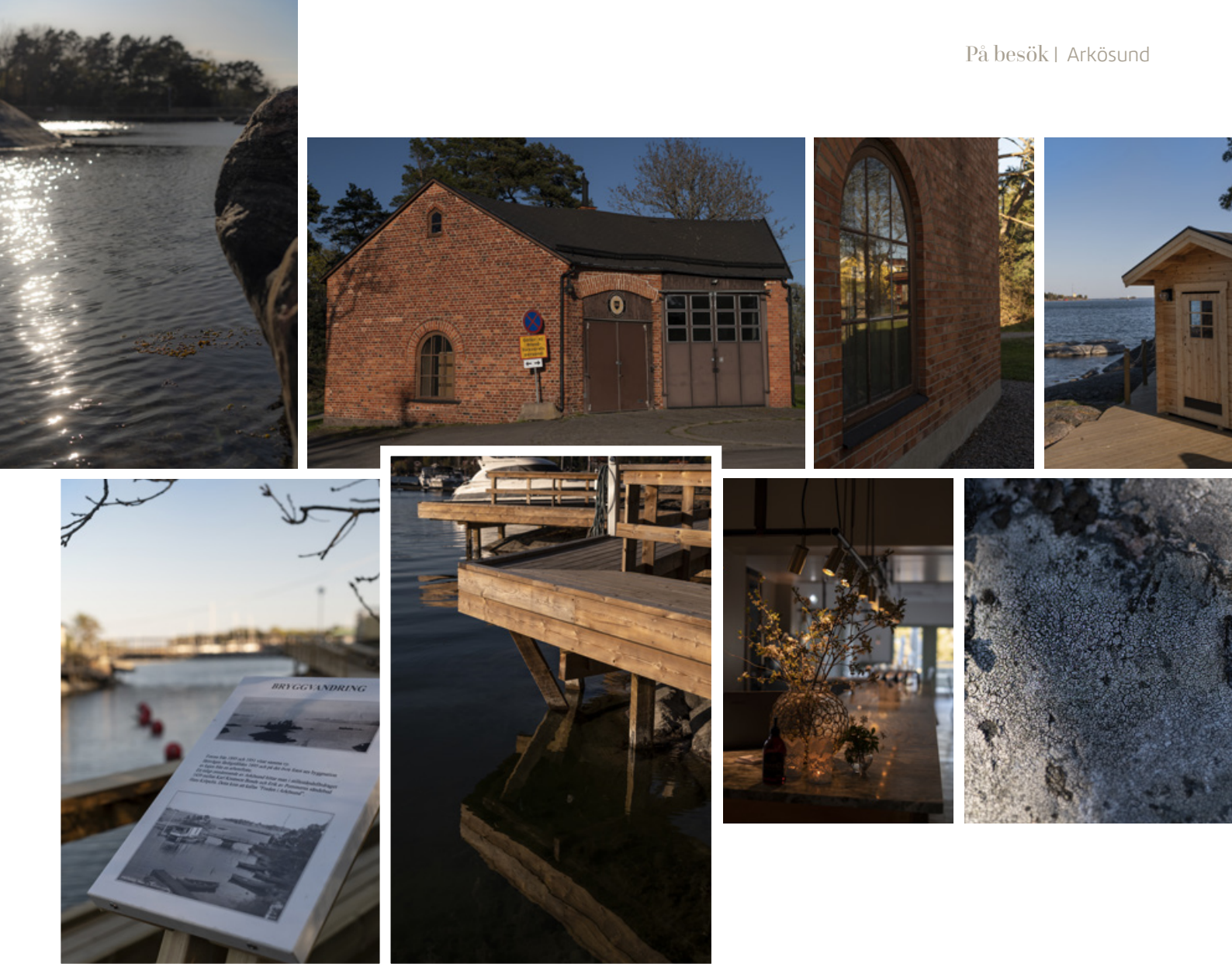
Går du bryggvandringen mot Arkö krog till, så kommer du att passera den fina lilla brandstationen i tegel på vägen tillbaka mot hamnen. Den var tidigare lokstall för gamla tågbanan från Norrköping ut till Arkösund.



Blåstång, klippor, bryggor och de vackra gamla villorna som klättrar uppför stränderna. Bara de är värda en upptäcktsfärd.



Från matsalen på Arkösunds hotell, denna kväll förberedd för en Winemakers dinner, ser man ut över hamnen.



Den gamla rälsens dragning är markerad i gatstenen framför byggnaden. Räddningsstationen i Arkösund är ett så kallat räddningsvärn vilket betyder att stationen bemannas av helt frivillig personal utan beredskap.

På sommaren kan man ta buss raka vägen till Arkösund från Norrköping. Den bilburne kan passa på att stanna till vid Strutsfarmen, Sänkdalens glass, Mauritzberg och diverse gårdsbutiker och loppisar på vägen ut till Arkösund. Förutom badliv och sol på klippor kan man äta gott och njuta av musik under sommarkvällen i Arkösund. Vill du ut på sjön så går Skärgårdslinjen Arkösund-Harstena dagligen 22 juni till och med 28 augusti. Njut några timmar på Harstena, tälta eller hyr en stuga. I Arkösund kan man också hyra

kajak eller SUP om man vill ge sig ut bland kobbar och skär. Du kan också snorkla kring badholmarna, där det finns en snorkelled med snorkelstationer på 1,5 till 2 meters djup.

Kristin Brolinsson, du driver butiken S.t.i.l som under sommaren huserar just i Arkösund. Vad händer i sommar?

– Vi byter faktiskt butikslokal i sommar, från de små handelsbodarna flyttar vi upp till Arkösunds livs som har byggt om sin loungeveranda till två butiker. Det ska bli jättekul att utveckla butiken tillsammans med dem. Puben Kompassen har byggt ny veranda med scen på baksidan. Där kommer det att vara livemusik under sommaren. Det kommer också att vara premiär

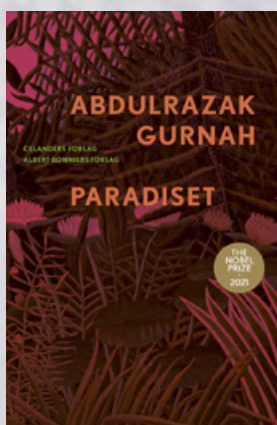
för dansskola för åldrarna 4-12 år under två veckor i sommar. Planering pågår för fullt så jag kan inte säga mer än så. Östgöta Kök som driver Arkösunds hotell utökar matutbudet med en ny foodtruck på piren i sommar. Och så är musikkvällarna tillbaka, det blir fem stycken i år. Så välkommen ut till Arkösund! •

Redaktionen tipsar om sommarläsning!



Annelie tipsar om Svinskytten av Gertrud Hellbrand

Norrköpings egen deckardrottning och författarstjärna Gertud Hellbrand, bosatt på Vikbolandet, kom i mars ut med den nya boken Svinskytten. Det är en fristående fortsättning på den kritikerrosade boken Dragoner och utgör andra delen i den så kallade Östgötasviten. Sviten är tänkt att bli en trilogi med fristående böcker men som ändå väver in i varandra. Svinskytten är en spänningsroman och ett dramaturgiskt thrillerbygge som bjuder in till ohämmad sträckläsning. Den utspelar sig i (för oss) bekanta miljöer – från Norrköpingsområdet Klockaretorget till landsbygden utanför Nyköping. Det och är en berättelse om avund, begär och svårigheten att göra sig fri från sitt förflutna.



Matilda tipsar om Paradiset av Abdulrazak Gurnah

Yusuf är tolv år när han skickas iväg av sina föräldrar för att bo vid kusten med sin farbror Aziz, en förmögen köpman. Snart tvingas Yusuf inse att köpmannen inte alls är hans farbror: han har pantsatts som slav för att betala av sin fars skulder. Under en tröstlös väntan på att skulden ska betalas av initieras Yusuf i ett hårt liv, långt borta från barndomshemmets trygghet.

När Abdulrazak Gurnahs presenterades som nobelpristagare i litteratur 2021 var det med motiveringen: ”för att kompromisslöst och med stor medkänsla ha genomlyst kolonialismens verkningar och flyktingens öde i klyftan mellan kulturer och kontinenter.”

I Paradiset ställs denna motivering på sin spets. Resultatet blir en tidlös berättelse om en kontinent i förändring. En resa genom ett Afrika präglad av traditioner, vidskepelse, strider och kolonialismens obarmhärtiga förtryck.



Gustaf tipsar om "Ett bord, flera smaker" av Adam Thulin

”Du är Mozart!” utbrast Steffo Törnquist i TV4 Nyhetsmorgon efter att ha provsmakat Adam Thulins mat. Adam vann årets upplaga av tv-tävlingen Sveriges Mästarkock och med sina 21 år är han också den yngsta vinnaren i programmets historia. En del av vinsten är ett kokbokskontrakt. Med varje säsong har det alltså blivit en ny bok med varje vinnare.

I serien av vinnarböcker så måste jag dock säga att kvalitén har skiftat rätt så mycket. Vissa böcker har varit inspirerande och lärorika. Andra mer tillfällig underhållning med enstaka godbit. På så sätt tycker jag att Adam Thulins bok sticker ut från mängden – den är genomgående både lärorik och inspirerande. Det handlar mycket om mellanrätter som du serverar ”family style” – det vill säga att du servera på stora uppläggsfat för hela sällskapet att njuta av. Det finns också fina tips på smårätter där du själv väljer vilka du gillar och kan kombinera till den måltid du önskar. Allt med välbalanserade recept baserade på enkla råvaror, men höga smaker och intressanta kombinationer. Modernt och tilltalande. Precis som bokens layout och foto. Jag kan bara hålla med Steffo. Adam är ett geni.

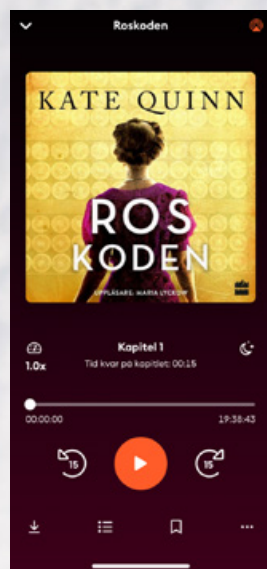


Therese tipsar om **Emma av Jane Austen**

Boken Emma bjuder in dig till en ung kvinnas privilegierade liv, en gentlemans dotter med både förmögenhet och status i 1800-talets England. Emma Woodhouse är en person som har väldigt höga tankar om sig själv och sin förmåga att skapa fördelaktiga äktenskap i sin umgängeskrets. Hennes högmögiga välvilja att framkalla gynnsamma giftermål mellan olika personer runt omkring henne slutar inte alltid som hon vill. Ibland gör Emma till och med skada än nytta, inte minst när det gäller hennes nyvunna skyddsling och vän, den rara men fattiga Harriet Smith. Sitt eget kärleksliv visar Emma inget större intresse för och hon är fast besluten att aldrig gifta sig. Men sådana planer kan lätt ändras när känslorna får styra...

Jane Austen skildrar inte bara Emmas Woodhouse's fantastiska värld utan ger också en inblick i kvinnors sårbara situation under denna tidsperiod. Utsattheten och rättslösheten var stor om du inte var rik eller hade förmånliga kontakter. Den sorgliga och dråpliga, men ack så hjärtevärmade, karaktären Miss Bates ger en bild av just detta genom Austens omsorgsfulla och komiska beskrivning av henne.

Om du älskar smarta kärleksintriger, välskrivna dialoger och älskvärda karaktärer är Jane Austens Emma den perfekta semesterläsningen för dig. Inget slår en klassiker!



Malin tipsar om **Roskoden av Kate Quinn**

Mitt första tips är nog detta: ljudboken. Man slipper konstant byta ställning för att sommarens solstol eller sandstrand inte alltid ger optimal läsergonomi. Och för den som jobbar mycket vid dator är det skönt att vila ögonen lite. Så till boktipset. Jag har svårt att begränsa mig här. Först tänkte jag tipsa om Roskoden av Kate Quinn, en lagom medryckande och samtidigt intressant bok om tre kvinnor som under andra världskriget kom att jobba på samma plats, det numer mytomspunna Bletchley Park. Bletchley Park var ett gods i Buckinghamshire i England, som under andra världskriget var centrum för kryptoanalys och chifferforcering. Idag är det också museum.

Men i skrivande stund har jag också en timme kvar av en fascinerande bok som heter Binas historia av Maja Lunde. I den följer vi tre människöden vid tre olika tidpunkter i historien. Det som länkar dem samman är en katastrof som faktiskt utspelar sig just nu. Jag jobbar mycket med ett hållbarhetsprojekt inom Svenska kyrkan i Norrköping. Kunskap är en sak, men när man får läsa den klädd i en berättelse om människor, blir den än mer skakande. En bok som berör.





Omsorg om själens rum

Det sitter i väggarna, Arga snickaren, Grand designs, Husdrömmar – tv-tablån speglar det stora intresse vi har för hus och hem. Design och arkitektur som återspeglas i byggnader och trädgårdar. Men i samklang med en ökad medvetenhet om hållbarhet, både vad gäller miljön i form av ekologisk hållbarhet och ett hållbart hälsosamt liv för oss människor, så ökar intresset för att ta hand om hus och hem på ett sätt som är äkta och vårdande.

Text och foto Malin Singelsö

Byggnadsvård. Ett begrepp som säkert tolkas på olika sätt av olika människor. Det kan handla om att återställa ett gammalt hus till sitt ursprung, men också, precis som det låter, handlar det om att vårda en byggnad, gammal som ny. Ett ord som man ofta hör i relation till en äldre byggnad är uttrycket K-märkt. K-märkning är ett samlingsbegrepp som ibland används om kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Vad som avses är ofta olika typer av skydd som finns i gällande detaljplaner. Du måste ta

hänsyn till byggnadens karaktärsdrag när du vill göra ändringar. Det kan till exempel handla om vilken färg en byggnad får ha eller hur fönstren får se ut. Ett litet q innebär att byggnaden är särskilt kulturhistoriskt värdefull och inte får förvanskas. Litet q är det starkaste skydd en byggnad kan få i en detaljplan.

Ökande intresse

Maria Lannerstedt är dekorationsmålare och har länge jobbat med byggnadsvård. Idag arbetar hos som butikschef på Färg- och måleriprodukter i Norrköping. Hon vittnar om hur intresset har ökat och att det idag är fler privatpersoner som kommer för

råd om hållbara metoder. Kurserna i allt från färgsättning och ådringsmålning till möbelrenovering och lerklining är ofta fullbokade.

– Det finns mycket kunskap men ofta är de som kan mest inte så högljudda av sig. Det är viktigt i den här branschen att föra vidare kunskapen. Förr visste man hur man byggde hus på ett sätt som var bra för huset men också för människan. Material som andades, färg utan gifter och mikroplaster. Den exakta vinkeln på spröjs som gjorde att mer ljus återspeglas in i huset. Skafferi och jordkällare som gjorde att man kunde ta tillvara på maten, berättar Maria.



Liten ordlista

Husbock – Husbocken är en skalbagge som specialiserat sig på att leva av trä. Gör stora skador på hus.

Lerklining – Lerklining kallas tekniken att putsa en vägg med ett lerbaserat bruk för att isolera mot drag.

Linoljefärg – Linoljefärg består av bindemedlet kokt linolja samt pigment.

Linoljekitt – Linoljekitt består av en blandning av linolja och krita. I gamla recept är linoljan alltid rå, men i dagens linoljekitt kan den vara såväl rå som kokt.

Spröjs – Spröjsen är just de små ribbor som avdelar fönstret i dessa mindre delar. Kort förklarar man alltså säga att spröjs är en typ av ramverk som indelar ett fönster eller en dörr. I gamla fönster är spröjs traditionellt av trä och avgränsar varje del glas. Idag ser man ofta "fuskpröjs" som knäpps dit ovanpå en hel ruta.



Tänk efter innan

Att ta sig an ett gammalt hus kan vara ett stort projekt. För en del kanske det är drömmen att skrapa fönster under varma sommarkvarnar med fikapauser på trappen, en annan kan inte tänka sig något mer tålamodsprovande.

– Det är viktigt att tänka efter innan man ska köpa ett renoveringsobjekt. Att ställa sig frågan om detta verkligen är för mig, om man har tiden och energin. Och resurserna, lite beroende på hus och hur mycket tid man själv kan lägga ner. Steg två blir att se till att strukturen är intakt. Att tak är tätt, fasadbrädor friska, att inget bärande i strukturen är ruttet eller fullt med husbock – sådant måste åtgärdas direkt. Sedan tycker jag att man ska prioritera. Hur mycket orkar du med att göra själv? Vad tycker du är viktigast att satsa på? Vad trivs du själv med? Och vad är hållbart? Köper man ett 1800-talstorp med ett fint och helt 50-talskök, ja, då är det mer hållbart att behålla det befintliga köket än att byta ut det till ett tidstypiskt för torpets byggår. Men är det något man brinner för så gör den prioriteringen, jag vill inte moralisera eller komma med pekpinnar, säger Maria.

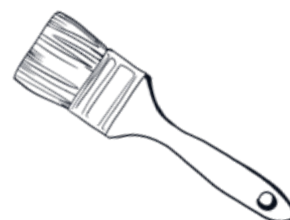
Naturliga material

Att jobba med naturliga material och produkter som vårdar är inte svårare. Linoljekitt är följsamt och lättarbetat och linoljefärgen tillåter en kaffepaus utan att penseln är torr när man kommer tillbaka. Vissa tekniker behöver man få vägledning kring, som att färgen ska arbetas in tunt och i flera lager, men allt detta kan man få råd kring i butik. Det finns också organisationer man kan vända sig till, som Svenska byggnadsvårdsföreningen där man kan få rådgivning av en expertpanel och de erbjuder även kurser.

Vi tar en liten tur i färgmixningsrummet där Marias kollega blandar färg för hand med skedar som redskap. Linoljefärgen låter sig inte blandas i en färgblandare utan efter ett recept mäts ett antal provburkar upp, exakt på grammet. I rummet bredvid ligger kurslokalen och ännu ett rum bort kommer vi in i fönsterverkstaden där ett fönster just kittas om med linoljekitt. Fönsterverkstaden är ett annat företag, men samarbetet är så nära att uppdelningen inte märks inne i lokalerna. Luften doftar härligt av linolja.

– Något man ska tänka på är att med dessa metoder kan man vårda till exempel ett fönster till att hålla i flera hundra år, och det är ju tidsspannet när det handlar om ett hus.

Linoljefärgen tränger in i träet och bevarar det men låter det ändå andas så träet inte ruttar. Och när det är dags att skrapa och måla om så låter det sig göras. Ett fönster i plast och aluminium, som kallas underhållsfritt, håller kanske i 20-30 år, det är ingen tid alls för ett hus. Och underhållsfritt är väl korrekt på så vis att de går inte att underhålla, när de är slut så är det slut. Jag märker att fler och fler inte ser sig som ägare av en byggnad, utan en förvaltare. Vi finns en tid i vårt liv i byggnader som står kvar där, långt efter att vi har försvunnit. Och kanske är det bra för själen att skrapa fönster en stund. Att få lite slow-life emellanåt, för återhämtning i våra liv där allt går snabbt och man är ständigt uppkopplad. •





Byggnadsvård hos @holmsjöhultsfrun

Ett par som Maria har hjälpt är Hannah och Rickard. De köpte den före detta gården Holmsjöhult, som nu bestod av ett bostadshus som visade sig ha anor från 1600-talet. Efter att ha gått bet på en fönsterrenovering vände de sig till butiken för att få hjälp och råd. Man kan följa Hannah och Rickards projekt på @holmsjohultsfrun på Instagram och tillhörande blogg.

Hur kom det sig att ni föll för just Holmsjöhult?

Allt började med att jag ville ha ett sommarhus. Vi hade två gemensamma kriterier för det blivande huset, det skulle vara äldre och i behov av kärlek och omvårdnad men ändå vara möjligt att använda och bo i direkt, enskilt läge i skogen samt max 1 timme från Norrköping. Utöver det drömde jag om ett gammalt hus med själ, slitna ytskikt efter generationers trampande över golv och öppnande av dörrar. Rickard, min sambo, som var mer praktisk inriktad satte som krav att det skulle finnas el, vatten och avlopp samt en sjö inom gångavstånd. Vid första anblick framstod det som att jag fick göra avkall på i princip alla mina krav. Huset var enligt visningsprospektet byggt 1939 och saknade både kakelugnar, breda golvtilljor och en ek. Men jag föll för huset ändå mycket pga platsen och för att det var fullt användbart som sommarställe utan att restaurera. Det vi inte visste då var att huset är byggt 1872 men renoverats på 40- och 70-talet. Efterforskningar om husets historia har även resulterat i att vi idag vet att den tidigare gården Holmsjöhult legat här

på samma plats sedan minst 1650. Så nu efter att vi lärt känna huset har vi upptäckt att det trots allt har en själ.

Vad är ert mål med renoveringen och att fokusera på byggnadsvård?

Vi hade redan från början en plan om att på sikt flytta hit permanent, så det ursprungliga målet var att få till ett fungerande hem, bl.a. saknades toalett och badrum i huvudbyggnaden. Vår önskan om ett äldre hus bottnade i en ambition att vårda och bevara men med vissa anpassningar för våra behov. Efter ett misslyckat fönsterrenoveringsprojekt, där ambitionsnivån var rätt men jag använde moderna material, vilket medförde att färgen släppte och allt behövde göras om året därpå, bestämde vi oss för att testa andra metoder. Vi köpte linoljefärg samt riktigt linoljekitt. Utöver det hittade jag facebookgrupper med byggnadsvårdstema, vi köpte böcker om hur man restaurerar äldre hus och läste på om olika metoder och lösningar. För oss är byggnadsvård ett synsätt och livsstil. Vi vill att huset ska stå kvar i ytterligare hundra år och fungera som ett sunt och välmående

hem även för nästa generation. För det krävs att vi behandlar och restaurerar huset på ett hållbart och materialmässigt korrekt sätt.

Vad är roligast respektive svårast?

För oss innebär inte byggnadsvård att vi behöver göra avkall på något. Vi ville ha ett äldre hus att vårda och då är det för oss självklart att vara tidstroga huset och välja material och byggdelar som passar husets karaktär både ut- och invändigt. Vi försöker göra så mycket som möjligt själva så svårast skulle jag säga är att få tiden att räcka till allt vi vill göra och måste få gjort. I övrigt är nog det svåraste att acceptera att bygga snett eftersom inget i övrigt i huset är rakt enligt vattenpasset. Roligast är att se hur ett projekt utvecklar sig från vision till färdigt resultat. Det kan vara att bygga upp innerväggar med hjälp av lerklining eller att omvandla en till synes halvrutten pardörr, med spruckna glas, till sin forna glans och att därefter veta att det vi ser är något vi skapat själva. Dessutom är det fantastiskt roligt att utmana sig själv!•



Livsöden i Norrköping

Vad vore en stad utan sin historia? Och det är de människor som har bott och verkat i staden som utgör dess historia. På sätt och vis kan man säga att de fortfarande finns kvar ibland oss, eftersom de ligger begravda och vilar på Norrköpings kyrkogårdar. Vi gör en kyrkogårdsvandring på Matteus begravningsplats och upptäcker några av de mer okända människoödena.

Text Annelie Tollerå Foto Niclas Fasth

Kyrkogårdarna på norr har varit de dominerande begravningsplatserna i Norrköping ända sedan de anlades under 1800-talets slut och första halvan av 1900-talet. Matteus kyrkogård utgör nästan ett kartotek av Norrköpings inflytelserika personer under den industriella eran. De har varit med om att forma och utveckla staden till vad den är idag och vi har ofta hört talas om de mäktiga norrköpingsläkterna. Här finns stora och pampiga familjegravar, oftast med framgångsrika män i spetsen. Men de mer okända människoödena då?

Fram till 1960-talet har det funnits så kallade linjegravar. Här gravsattes människor som inte hade råd med en egen grav. Staden bekostade gravsättningen. Enkla träkors eller stenar sattes upp som minne. Man tog inte hänsyn till familjeband vid dessa gravsättningar, utan alla fick

ligga på en rad som utökades vartefter. Idag är de flesta linjegravarna borttagna i Sverige och även i Norrköping. De har istället ersatts med en minneslund på samma område.

Följ med på en kyrkogårdsvandring på Matteus kyrkogård där vi upptäcker några mer okända människoöden.

Alfa Kullman 1891-1906, 15 år och sjuklig Kvarter 3, grav 10

När Alfa Kullman var 15 år besökte hon och hennes familj den stora konst- och industriutställningen, som också gick under namnet Norrköpingsutställningen. Den gick av stapeln år 1906, den 1 juni till 15 september, och drog 350 000 besökare.

Alfa blev förtjust i den fina änglaskulpturen som fanns utställd. Vid varje besök som hennes familj gjorde på utställningen, sökte Alfa upp ängeln och satte sig intill den för att vila. Alfa var sjuklig och dog lite senare samma höst. Alfars föräldrar ordnade då så att ängeln kunde placeras på Alfars grav.



Frida Östergren Moberg 1879–1939, fotograf Kvarter 3, grav 9

Frida ligger begravd i sin familjegrav. Hon var dotter till en tobakshandlare i Norrköping. Som ung hade Frida lyckan att få en kamera och åren runt sekelskiftet fotograferade hon hus, gator och miljöer i Norrköping. Hon gifte sig med byggnadsingenjören Otto Moberg och de hade ett gemensamt intresse för arkitektur.

Hennes foton gjordes till vykort som såldes i faderns tobaksaffär. Självt insåg hon vilken kulturskatt hon hade skapat. 1934 valde hon att donera sin fotosamling på ca 200 foton till Norrköpings stad. Numera finns hennes foton förvarade i Norrköpings stadsarkiv och är ett mycket viktigt tidsdokument för Norrköping.

“Walkaren”

Gravstenen med yrkesbeteckningen “walkaren” är en av få gravstenar som finns kvar från de gamla textilarbetaryrkna. De flesta arbetare begravdes i den allmänna linjen, som idag

är borttagen. En valkare efterbearbetade ylletyger för att göra dem täta och starka. Man använde vatten och jäst urin till processen, men övergick i modernare tid till såpvaatten. Olika typer av tyger valkades under olika tid för att få rätt kvalitet. Längst valkningstid hade det finaste klädet, som skulle valkas i minst fem timmar.

Caroline Roos okänt födelseår–1912, cirkusartist Troligen linjegrav (borttagen)

Caroline Roos är antagligen ett artistnamn. Hon är endast känd för eftervärlden genom en kort tidningsnotis som finns att läsa i Norrköpings Tidningar. I den står att cirkusartisten Caroline Roos avlidit och begravts på Matteus kyrkogård, sörjd och saknad av sin trolovade och Orlando Cirkus.

Cirkus Orlando var en av de stora och mest kända cirkusarna på sin tid. Caroline nämns inte i några register över Sveriges medborgare. Vem hon egentligen var verkar vara ett mysterium. Under namnet Caroline Roos finns hon inte i husförhörslängder, folkräkning eller dödsbok. Förmodligen berodde det på att hon



Ängeln vid den sjukliga flickan Alfa Kullmans grav har nyligen blivit renoverad av Kyrkogårdsförvaltningen och är klassad som kulturgrav.



levde med cirkusen utan att vara bofast någonstans. När hon dog blev hon begravd där hon befann sig.

Tyvärr går det inte att få fram hennes dödsorsak. Om det hade varit någon olycka skulle det med största sannolikhet blivit en tidningsnyhet. Det är troligare att Caroline dog av någon sjukdom.

Majken Åberg 1918–1999, friidrottare Kvarter 3 – 13

Majken provade tidigt olika grenar inom friidrott eftersom hennes pappa Arvid var en duktig släggkastare. Han vann bland annat två svenska mästerskap i slägga.

Majken fastnade för slungboll, som var en kvinnlig kastgren under åren 1930–1952. Under den här tidsperioden anordnades SM för grenen och Majken var i särklass bäst i Sverige. Hon blev svensk mästare under åren 1937–1952, alltså under 16 års tid. Hon satte dessutom ett inofficiellt världsrekord på 53,32 meter under en uppvisning i Likenäs i norra Värmland.

Före OS i London år 1948 övertalades hon att börja träna diskus istället, då slungboll skulle avvecklas som tävlingsgren. I OS kom hon på sjunde plats och avslutade kort därefter sin tävlingskarriär för att istället bli gymnastikdirektör. Privat sägs att Majken gick sina egna vägar och var lite på sin vakt mot omgivningen. Idrotten var det hon älskade allra mest.

Mathilda Lundmark 1800–1867, kammarjungfru Kvarter 6–33

På Matildas gravsten kan man läsa texten "Drottning Josephina reste vården till minne av 37-årig trohet och tillgivenhet".

Matilda Lundmark var alltså kammarjungfru hos självaste drottningen, gift med Oscar I, vars regeringstid var 1844–1859. Drottning Josephina var en inflytelserik drottning, som

fungerade som kungens förste rådgivare. Matilda tjänstgjorde 1830 fram till sin död och hade bland annat hand om kungafamiliens barn. Även hennes syster Eleonore tjänstgjorde hos de kungliga barnen under en period. Många av barnens brev och teckningar är tillägnade Matilda och Eleonore och ägs idag av Eskilstuna muséer.

Göran Möller 1823–1908, musiker Borttagen grav

Göran föddes i Skåne, där pappan var klockare. Han kom från ett enkelt hem, där det sällan fanns tillräckligt med pengar. Redan som barn visade Göran musikalisk talang och byggde sin första egna fiol av en cigarrlåda. Han blev sponsrad till sin musikaliska utbildning vid Musik konservatoriet och blev snart förste violinst vid Hovkapellet och senare dirigent vid Ellforska teatersällskapet.

Till Norrköping kom han år 1850, där han bildade den omtyckta Möllerska orkestern. Under sekelskiftet blev han ledare för Musikaliska sällskapet. Det var en omvälvande musikperiod i Sverige med framväxande nyare tongångar i stilarna blues, jazz och ragtime, folkets musik. Möllerska orkestern spelade en blandning av den nyare stilen och äldre musik och Möller verkade för att låta grupper mötas över samhällsgränserna genom musiken.

Tack till Magnus Peurell och Maria Rådstam, som gjort research åt Kyrkogårdsförvaltningen till våra foldrar och kyrkogårdsvandringar. •

Semester(o)sämja

Sommaren och den efterlängtdade semestern är snart här. Men ibland för inte ledigheten bara med sig glädje, nöjen, ro och vila utan kan också präglas av höga förväntningar, krav och påfrestningar.

Text Karin Hansson och Therese Götberg
Illustration Therese Götberg
Foto Patrik Vindevik

Semestern kan vara en utmanande tid för både familjeliv och parrelationer. Det är mycket vi ska hinna med under våra lediga dagar. Helst ska vi finna återhämtning, ha det trevligt och mysigt, uppleva och utforska, och kanske hinna med alla de där sakerna som inte har hunnits med under årets övriga månader.

Karin Hansson är utbildad socio-nom, beteendevetare och coach och arbetar som samtalsterapeut hos Feelgoods företagshälsovård och på sitt eget företag Mindsteps. Hon utreder och handleder också familjehem i sin roll som underkonsulent hos Familjehemspoolen. Karin ger oss tips och råd kring hur vi kan göra och tänka som familj och partner när semestern kantas av slitningar och osämja.

Vad kan de största utmaningarna för familjelivet eller parrelationer vara under semestertider?

– De största utmaningarna när vi går på semester är alla förväntningar. Ofta är de något för höga och inte i dialog med dem vi ska spendera ledigheten tillsammans med. Semestern är under en begränsad tid då vi ofta planerar att träffa släkt och vänner, återhämta oss och göra allt annat vi har låtit vänta under året. Många av oss är

inte heller vana att umgås med vår partner eller familj så intensivt som det kan bli under en längre ledighet. Att det ska ske helt utan friktion kan vara naivt att tro.

Vi är också många som hamnar i fällan där vi förväntar oss att andra ska kunna läsa våra tankar utan att vi har kommunicerat dem. Om vi sätter oss ner i god tid och pratar om vilka önskemål och förväntningar vi har på vår ledighet ökar vi förutsättningarna för en mer harmonisk semester. Vad behöver till exempel var och en för att återhämta sig? En vecka på en camping tillsammans med svärföräldrar kan vara återhämtning för den ena partnern men en utmaning för den andre. Hur kan ni balansera och kompromissa kring det? Behöver ni vara tillsammans hela semestern eller finns det möjlighet att dela upp sig? Ni kan till exempel hitta på något var och en för sig eller kanske dela upp barnkullen om ni är två föräldrar.

Vad kan man göra för att ta ner förväntningarna inför semestern?

– Ett sätt att skapa rimliga och mer hållbara förväntningar är att släppa alla måsten och normer. Utgå ifrån dig själv och dem du lever ihop med. Försök att inte bli påverkad av vad



Karin Hansson

andra tycker eller gör. Våga kommunicera på riktigt, även om vissa ämnen kan kännas jobbiga. Synliggör vad ni har för gemensamma tankar och vad ni tänker olika omkring. Utifrån det kan ni försöka planera aktiviteter som möter upp era behov. Lyft även vilka rutiner ni tycker är viktiga att hålla under semestern och se till att fördela ansvaret.

Ekonomisk stress är också tärande för de flesta relationer. Allt under ledigheten behöver inte kosta. Vi upp-



lever ofta i vardagen att det saknas tid till umgänge med våra nära och kära och det är någonting som är helt gratis under semestern.

Vad kan vi göra för att hantera besvikelse över att semestern inte riktigt blir så som vi har förväntat oss?
– Under ledighetens gång rekommenderar jag att du väljer dina strider. Respektera varandra och försök att se andras perspektiv när du upplever att något går emot dig och om du känner dig besviken, osedd eller inte lyssnad på. Försök att finna ro i situationen. Se om du kan glädjas med andra. Självklart är det lättare sagt än gjort. Om du känner att situationen behöver hanteras och diskuteras försök om möjligt att göra det vid ett annat tillfälle, inte när du är i affekt.

Om du väljer att ta upp händelsen dagen efter i lugn och ro blir det förmodligen ett mer konstruktivt samtal som ni kan lära er av och ta med er nya erfarenheter ifrån. Använd dig av ”jag-budskap”, till exempel ”jag upplevde att” och ”jag känner att”.

Efter semestern kan ni tillsammans prata igenom hur ni tycker att den har varit, utvärdera vad som var bra och vad som var mindre bra. Har ni haft liknande upplevelser eller skiljer de sig åt? Vilka situationer önskar ni undvika nästa sommar?

Finns det några tips du kan ge för att man lättare ska hålla sams i familjen eller med sin partner under semestern?
– Ha med er att vi har lättare att bråka med dem som står oss nära. Det betyder så klart inte att vi får

bete oss hur som helst, men förklarar varför en del frustration och irritation kan drabba de närmaste. Alla bråk är heller inte dåliga, det viktiga är hur vi löser dem. Vi utvecklar relationer och lär oss mer om varandra genom att prata och försöka lösa saker som uppstår i ett liv tillsammans.

Glöm heller inte att säga förlåt! När det händer saker så försök att resonera och be om ursäkt vid behov. Med respekt och samsyn kring varandras välmående kan vi förhindra att orättvisor och konflikter präglar för stor del av vår lediga gemensamma tid. •



*Gränsövervakning vid riksgränsen mellan Sverige och Norge i Grövelsjön i samband med att förhindra smittspridning av covid-19. Hemvärnet Dalarna stödjer polisen med övervakningen av gränsen i Grövelsjön.
Foto: Emy Åklundh/Försvarsmakten*

Hemvärnets historia

Det svenska Hemvärnets uppgift är att skydda, bevaka och stödja samhället vid kris. Efter att ha minskat under fredsåren har intresset för Hemvärnet nu återigen ökat, mycket på grund av det oroliga läget i Europa. Men hur ser Hemvärnets historia ut och vad gör de egentligen?

Text: Matilda Eklöf Foto: Se bild samt s.3 Jesper Sundström/Försvarsmakten

De svenska hemvärns förbanden är idag moderna krigsförband med huvuduppgift att skydda, bevaka och stötta samhället i kristider. De bildar en nationell och territoriell bas för Sveriges försvar och skydd. Hemvärnet grundades i samband med andra världskriget och var en självklar del i samhället under beredskapsåren.

Hemvärnet i historiska mått kan kanske tyckas vara rätt ungt. Men även om Hemvärnet formellt inte

grundades förrän 1940 så har Sverige en lång historia av frivilliga grupper som har slutit upp för att skydda land och rike när krig och kriser utbrutit.

Borgarbevapning

Redan vid riksdagen 1624 beslutades det att sätta upp en så kallad borgarbevapning i Sverige.

Borgarbevapning var speciella trupper bildade av städers borgerskap. Dessa förekom främst under medeltiden men fanns på vissa platser i Europa kvar in på 1900-talet. Beslutet innebar att Sveriges befolkning, både i städer och på

landsbygden, skulle försvara sina hembygder vid fara för krig.

Under riksdagen 1625 och i en förordning från 1650 förtydligades beslutet från riksdagen ytterligare. Kung Gustaf III gav noggranna bestämmelser om borgarbevapningen. Borgarskapets militärkårer, som de kom att kallas, bestod av fem bataljoner var med fyra skvadroner till häst och 19 kompanier till fots. Kårerna stod näst i rang efter kungens egna liv- och hustrupper.

Varje borgare skulle skriva in sig i militärkåren och under det svensk-ryska kriget 1788-1790 vaktades



Soldat från 28e hemvärnsbataljon samverkar med brandkår längs en brandbegränsningslinje norr om Kårböle.

Foto: Mats Nyström, Försvarsmakten

både Stockholm och Göteborg av kårerna. Hotet mot västkusten under denna tid gjorde att flera kuststäder upprättade borgargarden. Under 1800-talet minskade dock intresset för borgarkårerna och 1870 upplöstes Stockholms borgerskaps militärkårer.

Europa brinner

Det skulle komma att dröja en bit in på 1900-talet innan frågan kom på tal igen. Det oroliga läget i Europa under slutet av 1930-talet och andra världskrigets utbrott hösten 1939, aktualiserade återigen idén om att upprätta lokala skyddsstyrkor i Sverige. Värnplikarmén hade begränsade resurser och på flera platser i landet bildades därför hemvärn på eget initiativ. En lag från 1934 som förbjöd bildandet av militära skyddskårer innebar dock att detta var olagligt.

Viljan att starta permanenta lokala skyddsstyrkor i landet var dock fortsatt stark och regeringen agerade snabbt. Den 7 februari 1940 tillsattes en hemvärnskommitté för att utreda frågan om ett nytt skyddsförband. Ordförande för kommittén blev den

linköpingsfödde översten Gustaf Petri. Kommittén skulle utreda vilka uppgifter som skulle utföras, vilken utrustning som behövdes och hur organisationen skulle kunna se ut.

Det svenska hemvärdet

Den 29 maj 1940 tog regeringen formellt beslutet att bilda ett hemvärn. Hemvärdet skulle komma att bestå av frivilliga yngre och äldre män som av olika anledningar inte kunde tjänstgöra inom försvaret. Beslutet om införskaffandet av ett hemvärn påskyndades troligtvis av att både Norge och Danmark hade fallit och ockuperats av Tyskland i april samma år, bara någon knapp månad tidigare.

Från början var tanken att Hemvärdet skulle bestå av cirka 50 000 man men efter redan ett par veckor kunde den nyligen nyutnämnde hemvärnschefen Gustaf Petri titulera sig chef över hela 90 000 frivilliga män. Petri kom att leda organisationen till och med 1947. Till minne av Petris insats för Hemvärdet utdelas av Hemvärnsbefälets Riks-förbund Hemvärdets Petrimedalj, även kallad Gustaf Petri-medaljen.

Tusentals insatser

Hemvärdet sattes i beredskap den 25 juni 1940 och genomförde under de kommande fem åren tusentals insatser i landet. En sammanställning visar att de bland annat ”omhändertar 25 svenska flygplan, 35 oidentifierade, 46 utländska samt 45 spärrballonger och propagandaballonger.” Dessutom ingriper de vid 15 eldsvådor och skogsbränder.

Utöver detta var Hemvärdet även behjälpligt i flyktingmottagandet under kriget och även i motstånds-rörelsen. Bland annat kan nämnas affärsmannen, diplomaten och hemvärnsinstruktören Raoul Wallenberg. Han hann utbilda tusentals hemvärns-soldater i Sverige innan han senare med hjälp av svenska skyddspass hjälpte tiotusentals ungerska judar att fly undan nazismens förintelsläger.

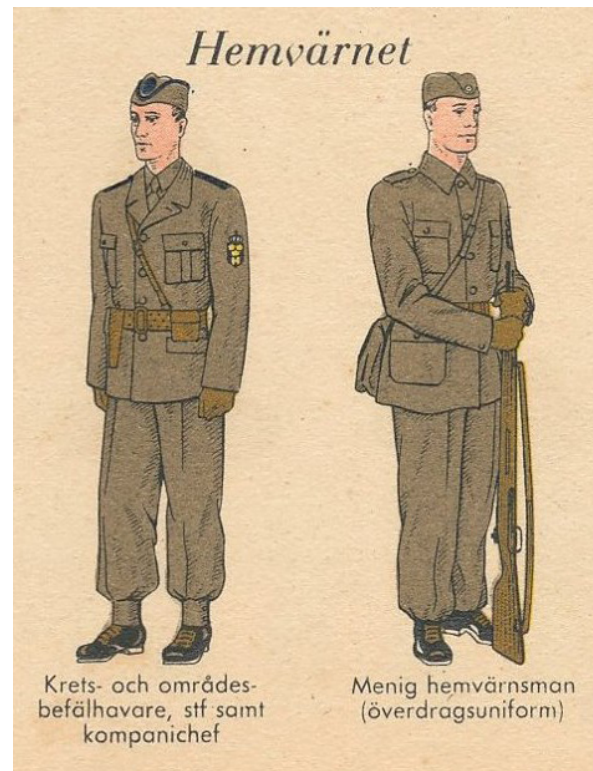
Avlagt material

Under beredskapsåren var Hemvärdets viktigaste uppgift att skydda och se efter landets mobiliseringsförråd. Syfte var att de inkallade krigsförbanden under säkra former snabbt skulle kunna finna sin utrustning, sina



Hemvärnsövning i Skåne

Foto: Joel Thungren, Försvarsmakten



uniformer och fordon.

Ironiskt nog fick hemvärnet länge nöja sig med avlagd utrustning som tidigare använts av bland annat arméförbanden. Både uniformer och utrustning var därför ofta av ojämn och bristande kvalitet. Det var heller inte säkert att det räckte till alla. De allra första hemvärnssoldaterna utrustades exempelvis enbart med en armbindel med Hemvärnets tecken på och om de hade tur, ett gevär eller en hagelbössa. 1945 beslutades det slutligen att alla hemvärnssoldater skulle få uniform m/1939 men det kom att ta över fem år innan det genomfördes fullt ut.

Minskat intresse

År 1985 bildades det marina Hemvärnet. Trots att det fanns 120 000 frivilliga inom de 66 hemvärnsbataljonerna så bestod styrkorna fortfarande uteslutande av män. Det kom att dröja fram till 1989 innan kvinnor fick bli hemvärnssoldater, och detta först efter att de hade genomgått den militära grundutbildningen. 2010 utgjorde kvinnorna 15 procent av Hemvärnets personal.

I och med att den svenska befolkningen la krigsåren allt längre bakom sig minskade också intresset för att delta i övningar och utbildningar. År 2000 fanns 70 000 soldater i Hemvärnet men bara fem år senare hade den siffran minskat till drygt 40 000. År 2020 bestod Hemvärnet av cirka 20 300 soldater.

Ökat intresse igen

Idag har vi återigen ett spänt världsläge och hotet från Ryssland och kriget i Ukraina har gjort att intresset för Hemvärnet ökat kraftigt. Redan i januari 2022 när svenska soldater skickades till Gotland syntes en tydlig ökning och under veckan efter Rysslands invasion av Ukraina kom det in hela 9 842 ansökningar till Hemvärnet.

Idag består Hemvärnet av omkring 21 000 frivilliga som, om de beordras hemvärnsberedskap, inom sex timmar ska vara redo att lösa sina huvuduppgifter. Det finns 40 bataljoner, från Kiruna till Malmö, och Hemvärnet ingår också i landets fem militärregioner.

Tanken är att Hemvärnet ska

fungera som ett stöd för samhället om kriget eller krisen kommer. Det kan handla om stöd i väpnade strider men också att hjälpa till vid exempelvis snöoväder, översvämningar eller eftersök.

Den som inte har gjort värnplikten och vill gå med i Hemvärnet får genomgå en grundläggande utbildning för frivilliga (GUF) där man under två veckor får lära sig det viktigaste, bland annat att hantera vapen. Till detta tillkommer vanligtvis cirka fyra till åtta dagars utbildning per år, beroende på vilken roll man har. •

Norrköpings antika böcker

Text Annelie Tollerå Foto Axel Arkstål

Visst finns det kulturhistoriskt värdefulla böcker och boksamlingar i Norrköping. Svenska kyrkan har slutfört en inventering av de äldre böckerna i sina samlingar. Under två års tid har forskaren Martin Kjellgren undersökt böckerna i Linköpings stift och ett flertal intressanta fynd har registrerats.

Totalt noterades ett 60-tal värdefulla antika böcker, som kan vara intressanta för exempelvis framtida historieforskning. Ett tiotal har förts till konservator och böckerna kommer fortsätta att förvaras och förvaltas hos församlingarna.

Gustav Vasas bibel

Att bibelordet skulle kunna läsas på modersmålet var viktigt för reformatorerna med Martin Luther i spetsen. Religionen var på väg mot en stor reformation och i Sverige gick Gustav Vasa i frontlinjen för att få till en bibelöversättning på svenska.

En intressant "Gustav Vasas bibel" från 1541 tillhör Styrstad kyrka. Bokexemplaret har ett helt unikt omslagstryck, som inte har setts tidigare.

Gustav Vasas bibel hade en sådan betydelse för det svenska språket att man sätter en gräns för fornsvenskan och nysvenskan vid första utgivningen 1526. Denna text är alltså den första som någonsin skrivits på nysvenska och introducerade moderniteter som ä och ö.

Korrektur exemplar av Själaskatt

Christian Scriver's bokverk Själaskatt dyker relativt ofta upp i äldre samlingar. Den tillhör kristen uppbyggnadslitteratur från 1720-talet i fem mörka läderband, tryckt på Broocmans tryckeri i Norrköping. Vad sägs om de helt unika korrektur exemplaren, som tillhört översättaren Anton Münchenbergs själv och som har anteckningar av själva författaren? Boken tillhör Borgs kyrkas samlingar.

Finspongssamlingen

En boksamling som måste nämnas är Finspongssamlingen eller det De Geerska biblioteket, som består av ca 35 000 volymer och kommer från Finspångs slott. Samlingen byggdes upp av flera generationer De Geer, men grunden lades av Louis de Geer på 1600-talet.

Samlingen omfattar både teologisk och teknisk litteratur och speglar familjen De Geers intressen. Där finns också verk inom ekonomi, juridik och historia. Ett femtiotal av böckerna går tillbaka till boktryckarkonstens tidiga år 1450-1500. Sedan 1905 tillhör samlingen Norrköpings stad och förvaltas av Norrköpings stadsbibliotek.



Foto: Niclas Fasth

Sommarbrev till Viljan och Förväntningarna!

Klockan är snart fem på eftermiddagen, det är i mitten av maj.

Jag skriver till er för att höra hur ni mår. I Norrköping börjar sommarvärmen komma men det blåser fortfarande bitande vindar.

Men jag vill inte bo någon annan stans.

På gatorna börjar uteserveringarna svälla över sina trottoargränser och människor slår sig ner i solen med hoppfull blick och något kallt i glaset. Redo att ta sig an allt det där som luften, solen och värmen manar till.

Ute vid torpet var det frost härom natten. Det berättade min vän som bor där ute.

Vi har fått jättefina sticklingar och de egna sådderna växer nästan löjligt snabbt i vårt lilla plastväxthus på balkongen. Fast det är fuktigt som tusan där inne. Och jorden är visst lite möjlig...

Torpet ja. Kommer vi hinna bereda landen för alla odlingar vi planerar? Vi skulle ju hämta gammal halm. När var det vi pratade med bonden om det?

Undrar om potatisarna har grott där i papperspåsen i sovrummet. Och just ja, det ska på nya sitsar på de blå utestolarna. Var la vi tyget vi köpte?

Men det nya uteköket jag bygger blir fint. Tror jag. Det måste i alla fall bli klart. Bänkskivan har ju legat i två år nu. Men är rostfri så det går ju bra. Jag bröt ju faktiskt benet förra året...

Tack och lov fick vi ju hjälp med att laga hammocken och vi har ju i alla fall har en husvagn som mått bra under vinterförvaringen. Luktas gott och friskt.

Om några veckor har vi semester. Då minsann, då ska jag.....

Eller ska jag det? Ska jag göra allt det där som alla förväntar sig?

Ska jag vika mig för de sociala plattformarnas konforma bild av sommaren som ett enda stort reklamtillfälle för just det där schampot för just det där härliga och fluffiga håret som gör sig bästa i motljus?

Ja, vad kan jag säga, mina älskade Systrar Vilja och Förväntningar?

Finns det något jag kan tillägga?

Jag antar att jag kan sakna er ibland. Att jag förlåter er. För visst har jag många glada minnen av när ni kom i min väg.

Och om ni någon gång passerar förbi torpet i sommar, för att söka upp mig eller någon annan, vet att ni är välkomna att slå er ner. En stund.

I den lagade hammocken med kaffe och köpekakor på kakfatet.

Kanske tittar vi på det nya uteköket och de ännu inte omklädda blå utestolarna.

Kanske hjälper ni mig leta efter tyget.

Eller så tar vi farväl av varandra ännu en gång.

Säger att det är okej om inte allt som planeras blir som det är tänkt.

Inte ens för att det är semester.

Hjärtliga sommarhälsningar

Carina Milde

Intendent, Arbetets museum

(Fritt efter Famous blue raincoat av Leonard Cohen)

Hej där!



JOAKIM LJUNGQVIST

Joakim Ljungqvist är sedan 1 maj ny näringslivsdirektör i Norrköpings kommun. Han är 48 år och gift med Anna som tillsammans har barnen Ludwig och Lucas. Sedan ett antal år är han bosatt i Motala, men har tidigare bott i Norrköping några år på 90-talet. Joakim har lång erfarenhet av affärs- och varumärkesutveckling och sedan 2007 har han även arbetat med platsutveckling på uppdrag av offentliga och privata aktörer över hela Sverige.

Vad ser du mest fram emot att få jobba med i din nya roll som Norrköpings nye näringslivsdirektör?

Norrköping är en ambitiös kommun med flera stora tillväxtpotentialer med fina förutsättningar för företag att utvecklas och samtidigt attrahera nya investeringar och kapital till kommunen. Utvecklingspotentialen är stor. Inte minst genom alla stadsutvecklingsprojekt som nu planeras och genomförs. De både profilerar och medför att kommunen kan ta en starkare position i vår region, men även i Sverige.

Vad är det bästa med Norrköping?

Måste säga vi-känslan och människorna i Norrköping. Detta sitter starkt förankrat i mig. Jag fick mitt första jobb här och det har format mig till den jag är. Bemötandet jag fick när jag kom som ny till kommunen en gång i tiden var en helt otrolig känsla.

Om ...

NAMN: Joakim Ljungqvist

BOR: Motala

GÖR: Näringslivsdirektör i Norrköping

NÄSTA NUMMER

hej|livet

I DIN BREVLÅDA
31 okt 2022